

היא אצה רצה לביתם שבקומה מעל החנות, בקוראה נרגשות 'אמא, הבחור הגיע', עוד באותו הלילה נחגגו האירוסין!
לימים סיפרה, שהיא תלתה את מה שאביה בא בחלום כדי לשמור עליה. רוב בני משפחתה עזבו את הדת והם פיתו אותה ללא הרף, בואי אלינו לקיבוץ, עזבי את חיי העניות בירושלים, בואי, כדאי לך, יהיו לך חיים טובים, והיא עמדה נערה בודדה, יתומה כצוק איתן מול כל הפיתויים.
(נר לשולחן שבת)

הקדמת שידוך לצעירה לפני אחותה הגדולה

פעמים רבות באו הורים להתייעץ עם מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, במקרים בהם האחות הגדולה לא התארסה במשך כמה שנים, האם אפשר לשמוע שידוך לאחות הצעירה?
רבינו ענה שכן ישמעו לאחות הצעירה, כי בהרבה מקרים זה מסייע בסופו של דבר לכך שגם האחות הגדולה תתחתן.
רבי שלמה זלמן נתן לכך משל בשמו של הגאון מטישיבין: בבתים הישנים בירושלים היו קבועים חלונות קטנים מעל הדלת, לשם כניסת אור ואויר.
כאשר קרה שחזרו הביתה והדלת היתה נעולה. היו מכניסים תחילה את הילד הקטן דרך החלון הזה, כדי שיקפוץ פנימה ויפתח את הדלת מבפנים, לכל בני הבית, שעדיין נשארו בחוץ.
כך גם בנישואי אחות צעירה, נפתחים מנעולים שונים שמנעו עד כה את נישואי אחותה הגדולה.
(ועלה לא יבול)

"ויצא יעקב מבאר שבע - שנטמן בבית עבר" (בעה"ט)

"מנהג אבותינו ורבותינו הקדמונים היה שהרחיקו נדוד מביתם ללמוד תורה, להרחיק עצמם מגעגועי אבותם ומדאגת אישה ובנים. ואפילו כשהאב גאון וכוחו גדול בתורה כיצחק אבינו, או רבינו הקדוש שלחו את בניהם למקום ישיבה אחרת."
ולכן יעקב אבינו אף שלמד ושימש את יצחק, הלך ללמוד בבית מדרשו של עבר י"ד שנים, ולא נענש על השנים הללו, שלא קיים בהם מצות כיבוד אב.
(שו"ת הת"ס חו"מ ט' ועיי"ש וש"ע יו"ד ר"מ כ"ה)

"ייקץ יעקב משנתו ויאמר מה נורא המקום הזה ... אין זה כי אם בית אלקים!"
מעשה בבחור שבא לפני הגה"צ רבי מאיר חדש 'ילמדנו רבינו שיטת סלבודקה מהי?' 'לך לגאון רבי זבולון גרז, הוא ילמדך' השיב רבי מאיר 'ואיך תעשה זאת? תגיד לו שאין לך היכן לישון הלילה, הוא יכניסך לביתו'. עשה הבחור כעצתו.
בחצות ליל התעורר הבחור משנתו, הוא שמע את רבי זבולון נכנס לחדרו, רבי זבולון התבונן לראות אם הוא מכוסה כראוי, פתח קמעא את החלון להכניס אויר צח וסגר את החלון.
אחר נפנה לשירותים, כשיצא ניגש לארון, הוציא חלוק, לבשו, ניגש לראי, הוציא את 'המסרק המפורסם' סירק את זקנו ושערו ואז החל לברך ברכת 'אשר יצר' בהטעמה ובניגון שובה לב.
בבוקר שאל הבחור את רבי זבולון: 'רבינו, עד כדי כך?!' השיבו: "כן, חייל שאומר תודה למלך חייב להיות לבוש בבגדים מתאימים, צריך שיראה כראוי!"
(נר לשולחן שבת" מפ"י הרה"ג רבי חיים זאיד)

ואמר לי ידידי, נכדו של רבינו, הרה"ג אהרן דוד גולדברג: "כשהיו אנשים שואלים אותי, האם עצה זו של הסבא הועילה לעשות מופתים? הייתי עונה: אמנם מופתים לא ראיתי, אבל שידוכים רבים ראה ראיתי!"
(נר לשולחן שבת)

תמהו המפרשים: מדוע אנו בני יעקב פוסקים הלכה כלבן, שלא להקדים את הצעירה לפני הבכירה, ולא לומדים מאבינו יעקב שלא הקפיד להקדים את הצעירה? (עיי'ן תוס' קידושין נב. רשב"ם ב"ב קכ.)
יעקב סבר שרחל היא האחות הבכירה, כדברי ה"נחל קדומים", שרחל ולאה היו תאומות, וכפי המשל הידוע של המדרש בשפופרת, שהנולד אחרון נוצר ראשון.
יש ותירצו שיעקב גיירם, ו"גר כקטן שנולד דמיו", ממילא שתיהן באותו הגיל, אמנם לבן לא התייחס לגרותו, ולכן הקפיד.
קודם מתן תורה לא נהגו במנהג זה, ולכן יעקב לא הקפיד על כך, ורק לאחר שהתורה הביאה את מנהגו של לבן, סימן הוא שיש לנהוג כמותו.
(שו"ת "צור יעקב" קנ"ט)

"ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה"
סיפר ידידי הרה"ג י.ב. מעשה מופלא אשר מסופר במשפחתם הירושלמית: **סבתו הצדקנית רחל** היתה יתומה מאב. בגיל חמש עשרה נגלה אליה בחלום אביה, הגאון רבי יוסף יונה שולזינגר ולידו ניצב בחור, ואביה אומר לה: "ראי, זה הבחור שלך!"
החלום היה נראה לה מאד משונה, היא היתה בחורה ירושלמית, שהיתה בטוחה שחתנה יהיה עם לבוש ומראה ירושלמי. הבחור בחלום היה הדור בלבשו ובמראהו ונראה כבחור סלבודקאי. הדבר היה נראה מופרך, אבל כך אבא אמר...
עברו השנים, הבחורה הגיעה כבר לגיל עשרים וארבע ואותו בחור מהחלום לא נראה... היא חיכתה - 'אבא אמר לי בחלום...'
היתה להם חנות מכולת בירושלים. בשנת תרפ"ג עלתה ישיבת סלבודקה לארץ ישראל וקבעה את מקומה בעיר חברון. לאחר מאורעות תרפ"ט הגיעה הישיבה לירושלים.
יום אחד נכנס אחד מבחירי הישיבה, רבי בנימין סוקולובסקי לחנותם, לקנות חפיסת סיגריות, והנה לתדהמתו המוכרת פורצת בקריאה נרגשת 'מאמע, מאמע' ורצה החוצה...

מעשה בעיירה גלינא, באישה שאירסה את בתה, ולבעלה יש בת מבוגרת יותר, מנישואיו הקודמים. בתחילה חשבו להמתין עם החתונה, עד שהאחות החורגת המבוגרת תתארס ותחתן. אך משפחת החתן דרשה בתוקף, שהנישואים יתקיימו בקרוב.

הסתפקו בדבר רבני העיירה: האם אפשר לחתן את הצעירה לפני הבכירה, והרי נאמר "לא יעשה כן במקומו", וכפי שכתב הש"ך שאחים או אחיות אפילו שאחד גדול בחכמה, לא יקדימו לעשות נישואין לקטן בשנים, מפני שהוא גדול בחכמה, אלא יקדימו לעשות נישואין לגדול בשנים.

הגאון רבי אברהם יעקב הורביץ צידד להתיר לה להתחתן. וסברתו, דכיון שכבר התארסה, המצב מחייב שיתחתנו כמה שיותר מהר, ואפילו שהאירוסין היו שלא כהוגן.

וכך גם הורה המהרש"ם להתיר בשעת הדחק, וסברתו כיון שאיסור זה אינו דין גמור, והינו בכלל נימוס ודרך ארץ.

(שו"ת "צור יעקב" קנ"ט, ש"ך י"ד רמ"ד י"ג, שו"ת מהרש"ם ח"ג קל"ו ועיי"ש, אג"מ אה"ע ז' א')

"למנהג שקודם מתן תורה שלא לתת הצעירה לפני הבכירה ..."

לבתו של החת"ס שנקראה יטל, הציעו את הבחור רבי ישראל, בנם של רבי משה וגיטל גיגר. הצעה זו עוררה שתי בעיות: ראשית, שמות האבות היו זהים. שנית, שמה של המיועדת היה יטל ושם חמותה גיטל יוטה. המחוננים חששו לזה.

החת"ס השיבם: "על שיווי שמות האבות איני חושש כלל" מרן הקפיד שלא להקפיד - "ואם מה' יצא הדבר הוא יעזור וישיע!" **ובענין שם בתו**, שם העריסה של אשת ר' משה גיגר היה גיטל יוטה, אך ברבות השנים נשתכח השם יוטה והיתה נקראת רק גיטל. להפיס את דעתם של החת"ס העתק של תשובה בה התיר את הנישואין בענין דומה, בשאלה שהגיעה לפניו בו ביום שהגיע מכתבו של המחונן לעתיד! "והא דידן עדיף, דהרי שם הגבירה יוטה נשתכח כבר".

רבי משה גיגר שוכנע שאין לדאוג בשווי השמות, אך אשתו הקפידה, הגם ששמה יוטה נשכח. היא חפצה להשתדך עם רבן של ישראל אך חששה. אשר על כן הציעה שבנם יתארס עם בתו הצעירה של מרן החת"ס במקום בתו יטל. פשרה שהיתה לשביעות רצונה והיה בה להוציאה מן המבוך בו נמצאה...

החת"ס דחה הצעה זו: "והיות וקשה מאד לעבור על דבר מפורש בתורה בפירוש רש"י להורות נתן קיום וחזוק למנהג שקודם מתן תורה שלא לתת הצעירה לפני הבכירה ... וגם סיפר לי מורי רבי גאון ישראל מוה' נתן אדלר דעמו הוי עובדא ונכשל. על כן אין דעתי לעבור על דברי תורה מפני שיחת נשים..."

אמנם החת"ס שהיה מרוצה מהשידוך, התחשב בדאגתה של המחוננת והסכים להפיס את דעתה - "רק ליתר שאת אכתוב בתנאים את שם בתי חנה יטל. ואקוה שיהיה ה' עמנו ויברך את הגבירה ואת בתי לאורך ימים טובים".

(אגרות סופרים" ח"ב כ"ט)

כשהגיע רבי שלמה קאליש לפרקו, נשא לאישה את הנערה **רחל לאה**, בתו של הגאון רבי יואב יהושע וינגרטן, ה"חלקת יואב". את השידוך הציע רבו, ה"אבני נזר" בכבודו ובעצמו. והו סיפור השידוך:

יום אחד הגיע אביו של הבחור רבי שלמה קאליש להתיעץ עם הגאון ה"אבני נזר" בנוגע להצעות שידוכים שהציעו לבנו. פתח ה"אבני נזר" ואמר: "אם טוב בעיניך, הרי בתו של רבי יואב יהושע הוגנת לו".

שאל אביו של רבי שלמה: "אצל מי אוכל לברר על המדוברת?" "אצל אביה", למראה פרצופו התמה של האבא, המשיך ה"אבני נזר" ואמר: "רבי יואב יהושע הינו איש אמת, ואף שמדובר בבתו, נאמן הוא עלי שלא ישנה מן האמת כחוט השערה, אפילו בעד כל הון שבעולם".

שלח ה"אבני נזר" לקרוא ל"חלקת יואב", ובנוכחותו חקר ודרש על מעלותיה של בתו. עד שהרגישו שני הצדדים שהשידוך בין שלמה לרחל לאה מוצלח ומתאים, התארסו ונישאו.

עברו שנים מועטות, והאישה הצעירה שבקה חיים. במהלך לידת בתה לקתה בהרעלת דם, ונפטרה לאחר מספר ימים.

עלה בליבו של רבי יואב יהושע להשיא לחתנו רבי שלמה את האחות הצעירה, במקום בתו שנפטרה. אולם חוכם היה בדעתו,

אם לחשוש לאזהרת רבי יהודה החסיד שכתב בצוואתו שלא לישא שתי אחיות. הלכו ל"אבני נזר", לשאול בעצתו.

השיבם מיד: "אין זה נכון כלל וכלל שרבי יהודה החסיד אוסר לישא שתי אחיות... בצוואתו כתוב 'אם נשא רחל ומתה, לא ישא לאה אחותה'. דייק בלשונו רבי יהודה החסיד, והזכיר דוגמא מכוונת, כלומר אם התחתן תחילה עם רחל הצעירה, לבל ישא לאישה אחר כך את לאה אחותה הבכירה! רק בנישואין שכאלה 'לא מסמנא מילתא'. לא כן אם נשא לאישה תחילה את האחות הבכירה, ומבקש לאחר מותה להנשא לאחותה הצעירה, אין בזה שום קפיידא". ברכם ה"אבני נזר" במיטב הברכות.

ואכן רבי שלמה קאליש נשא לאישה את האחות, וזכו לחיות יחד למעלה משבעים שנה.

(זכרון שלמה")

מעשה במשפחה שהציעו לבתם שתי הצעות. שתיהן שוות, שני הבחורים טובים, תכונותיהם דומות, לומדים בישיבות מצויינות, הכל היה שווה, ההבדל היחיד שהם מצאו שאב אחד היה ראש כולל והשני מלמד בתלמוד תורה.

שאלו את הגאון רבי חיים קניבסקי מי להעדיף, והשיבם: "אם לכם אין נפקא מינה, מן הראוי שתקחו את הבחור היותר מבוגר!"

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג אל"כ)

מלא שבע זאת

היה זה במסיבת שבע ברכות בעיירה אופקים, הגאון רבי שמשון דוד פניקוס קם לדרוש, וזהו תורף דבריו לתדהמת כל הנוכחים:

ליוותי את השידוך הזה מתחילתו, מההתחלה ולאורך כל הדרך חזרתי ואמרתי שהשידוך הזה לא מתאים, וגם כעת אחרי החתונה אני עדיין עומד בדעתי זו... כל הנאספים פערו פיהם בתדהמה, החתן והכלה היו המומים, נשימתם נעתקה...

והרב פניקוס המשיך: ויש לי ראייה לכך מפרשת השבוע, שהרי לבן אומר "טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר", וקשה וכי לבן חיפש חתן צדיק כמו יעקב אבינו, אלא שהוא עשה חשבון אם אתן את בתי לעשו יש חשש גדול וסביר שהיא 'תחזיר אותו בתשובה' ואז אני מפסיד את אחד מהשותפים העיקריים שלי לדרך, אבל אם היא תתחתן עם יעקב ישארו שניהם לבדם, שני צדיקים, והעולם לא יפסיד את עשו.

כמו כן הזוג שלנו, שני צדיקים נחמדים, שניהם התחתנו יחד והעולם הפסיד. כאן כבר צחקו כולם...

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג ב"ב)

סיפר הגאון רבי חיים קרייזוויטר שפעם השתתף בשמחת שבע ברכות בישיבת סלבודקה בבני ברק, לכבוד החתן המופלג רבי בייניש פינקל, לימים ראש ישיבת מיר.

כשהגיעו לברכת המזון הבחינו שאין ביניהם "פנים חדשות", יצאו לחפש, הואיל והשעה היתה מאוחרת בלילה לא מצאו אלא אחד מעוברי אורח ברחוב והביאוהו.

אמר מרן ה"חזון איש": הרי צריך שיהיו מרבים בשבילו ואילו עובר אורח בלתי מוכר אין ראוי להיות מרבים בשבילו.

נעמד דוד החתן, ראש ישיבת סלבודקה, הגאון רבי אייזיק שר ודיבר בגדלות וחישיבות כל אדם מישראל - "חביבין ישראל" - כך שגם עובר אורח פשוט בוודאי ראוי להיות מרבים בשבילו.

נענה החזו"א ואמר: "דבריכם נכונים מאד, אבל את השמועס הזה עליכם לומר לפני המבשלות, שהן תדענה החשיבות של עוברי אורח מישראל, להיות ראוי להרבות בשבילם..."

בסופו של דבר הגיע "פנים חדשות" - נכבד", היה זה תלמידו של ה"חפץ חיים" הגה"צ רבי שלמה בלון. החזו"א אמר לכבד את רבי חיים קרייזוויטר בכל הברכות.

(קונטרס פניני שבע ברכות ועוד)

אין נחשב "פנים חדשות" אלא אדם שמוסיף קצת שמחה, אבל אדם שאין מכירים כגון מלצר אינו נחשב. (אה"ע ז' ח', חלקת מחוקק סי' י"א)

ויש מקילין כל שאינו אדם בזוי. (הגר"ש אלישיב - "ברכת התנים" עמ' רס"ו)

מתוך לוח המודעות בבית הכנסת של לבן הארמי

"אין הנהלת בית הכנסת אחראית על חפצי המתפללים בזמן קריאת שמע ונפילת אפים..."

(מן השמועה)